

معاونت آموزش و کارآفرینی

سلسله نشست های علمی آینده مشاغل و مشاغل آینده آینده مشاغل و فناوری های حوزه مطبوعات

امیر هوشنگ حیدری
مدیر گروه مطالعات آینده علم و فناوری
مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور
و
نائب رئیس انجمن آینده نگری ایران

زمان: روز سه شنبه ۲۴ اسفند ماه ۱۴۰۰
ساعت ۱۰ الی ۱۲

- ✓ آینده پژوهی یک دانش - معرفت یا فناوری نوپدید است که از عمر آن بیش از چند دهه نمی گذرد.
- ✓ هدف این رشته «شناخت» آینده است.
- ✓ کارکردهای اصلی در مقام یک فناوری یا ابزار (در اشکال و صور متنوع آن):
- ✓ برنامه ریزی های کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدت در سطح بنگاه ها، سطوح ملی، سطوح منطقه ای و بین المللی
- ✓ کمک به انتقال اطلاعات و دامن زدن به مباحث در حیطه عمومی (گروه های مختلف اجتماعی، و کمک به ایجاد افقی مشترک در میان تصمیم گیران و ذی نفعان
- ✓ تا نیمه نخست قرن بیستم در قالب های محدودتری عمدتاً در انحصار آمریکا بود که خود بانی شیوه های کمی اولیه این رویکرد به شمار می آمد.

تاریخچه آینده پژوهی مدرن:

- (۱) کتاب تصویر آینده اف. آل. پولاک در سال ۱۹۵۱
- (۲) کتاب «هنر حدس زدن» بی. دجوونل در سال ۱۹۶۴
- (۳) تشکیل انجمن های تخصصی آینده پژوهی مانند انجمن آینده جهان ۱۹۶۶ و نیز فدراسیون جهانی مطالعات آینده پژوهی در سال ۱۹۶۷
- (۴) شکل گیری اندیشگاه های تخصصی مانند کلپ روم در دهه ۱۹۷۰
- (۴) انجام پژوهش های جدی مانند «مطالعه آینده» ۱۹۷۷ - کورنیش یا پژوهش «محدودیت های رشد» که کلپ روم
- (۵) تشکیل گروه های دولتی مانند کمیته تحقیقاتی رئیس جمهور برای روندهای اجتماعی

- تردیدی نیست که گذشته‌ها، جز در خیال تغییری را بر نمی‌تابند.
 - زمان حال نیز چنان برق‌آسا به گذشته پیوند می‌خورد که مجالی برای تأمل و اندیشه پیرامون آن نیست.
 - بنابراین آینده تنها فرصتی است که بشر قادر است با آن به آرمان‌هایش رنگ تحقق بزند.
 - لازم است همه ما فرصت‌های طلایی را دریابیم و برای کامیابی بیشتر، تلاشی دوباره داشته باشیم.
 - آینده همواره و هم‌چنان در حال ساخته‌شدن است؛ خواه در شکل‌گیری این آینده نقش داشته باشیم و خواه منفعلانه در انتظار رقم خوردن ایام باشیم.
 - کامیابی در آینده مشروط به فهم و درک پیش‌دستانه رویدادها و روندهای آتی است، آیا امکان پیش‌بینی و پیش‌نگری آن وجود دارد؟
 - آیا می‌توان به کمک ابزارها و روش‌های خاص، آینده را شناخت و برپایه این شناخت به شیوه‌ای فعالانه و هوشمندانه، فردا را معماری کرد؟
- آینده به دلیل آن که هنوز وقوع نیافته است، پیش‌بینی‌ناپذیر است؛
- آینده از پیش، تعیین نشده و می‌توان در بهسازی آن دخل و تصرف کرد؛
- اگر چه نمی‌توان آینده را پیش‌بینی کرد، اما می‌توان آن را به شکلی مطلوب طراحی کرد.
- بنابراین می‌توان گفت تلاش ما و تمامی کسانی که سودای آینده را دارند در سه حوزه معنا می‌شود (خزایی، ۱۳۹۴):
- الف- بررسی خیال‌پردازانه و خلاق آینده‌های ممکن؛
 - ب- مطالعه سازمان‌یافته آینده‌های محتمل؛
 - ج- خلق ارزش - بنیان و فعالانه آینده‌های مطلوب؛

✓ آینده‌پژوهی برای اثبات اهمیت و ضرورت خود از مفاهیم و نظریه‌هایی هم‌چون پیچیدگی و آشوب، عدم قطعیت و نظریه سیستم‌ها بهره می‌گیرد.

✓ تردیدی نیست که ما برای برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری، تدوین راهبرد و ادراک‌سازی درست و در یک عبارت «برای تصمیم‌گیری بهتر» نیازمند شناخت آینده هستیم.

✓ گسترش و استیلای ناپیوستگی، حاکمیت رویکردهای غیر خطی، گسست روندها و فراگیرتر شدن عدم قطعیت‌ها، بهترین زیست بوم آینده‌پژوهی بوده است؛

✓ هر چه آینده پیش‌بینی ناپذیرتر باشد، لزوم به‌کارگیری آینده‌پژوهی ضروری‌تر و پررنگ‌تر می‌نماید.

✓ مهم آینده است چراکه گذشته سپری شده (هرچند که نباید به سادگی فراموش شود) و حال نیز گذراست که با تحولات تردستانه ایجاد شده در محتوا، ساختار و فناوری‌ها

تأثیرات زیادی بر مطبوعات و رسانه‌ها داشته است (البرزی دعوتی، ۱۳۹۷).

❖ آینده‌های بدیل:

نقش متمایز آینده‌پژوهی، تفکر احتمال‌باور به ویژه برای کشف، نوآوری، بررسی و ارزیابی تصاویر جدیدی از آینده، تشریح عمیق و طرح آینده‌های ممکن، محتمل و مطلوب است (وندل بل، ۱۹۹۷)

بنابراین به درستی می‌توان گفت که آینده‌پژوهی، ابزاری برای معماری و مهندسی هوشمندانه آینده است (گوردون و گلن ۱۹۹۳)

❖ تغییرات:

- از ویژگی‌هایی جهان امروز ما است (شدت، سرعت، وسعت، تنوع و زمان وقوع)
- تغییرات بواسطه تحول در چهار مولفه اصلی: پیش‌فرض‌ها، ابزارها و روش‌ها، اهداف یا غایات و مهم‌تر، تغییر در مفاهیم

عدم قطعیت:

- وقتی پیامد وقوع یک رخداد در آینده وابسته به عواملی باشد که ما در شرایط کنونی قادر به شناخت آن‌ها نباشیم، وقوع آن رخداد با عدم قطعیت همراه است (ملکی فر، ۱۳۹۳)
- اما رگه‌هایی از طلاعات و واقعیات که ریشه در گذشته و حال دارند، می‌توانند ما را به آینده رهنمون شوند
- بر همین اساس آینده‌پژوهی سعی دارد با پیش‌بینی عوامل مؤثر بر تغییرات آینده، هم مهار تغییرات را در دست گیرد و هم جامعه را برای این تغییرات، آماده سازد (گوردون، ۱۳۹۰).

شناخت پیشران‌های آینده بسیار حائز اهمیت می‌باشد ولی آن دسته از پیشران‌های آینده که نتوان از پیش در خصوص تحقق یا تحقق نیافتن آن‌ها با اطمینان بالایی سخن گفت، عدم قطعیت هستند.

در برنامه‌ریزی‌های بلندمدت و اسناد سیاست‌گذاری فناوری به خصوص در حوزه فناوری‌های پیشرفته همواره سعی می‌شود با تاثیرپذیری از عدم قطعیت‌های محیطی و بهره‌گیری از روش‌ها و ابزارهای مناسب تا حد ممکن از عدم قطعیت‌های آینده کاسته شود.

تنوع رویکرد به آینده در آینده‌پژوهی

❖ آینده‌های ممکن:

آینده‌های ممکن عبارتند از تمام آینده‌هایی که می‌تواند محقق شود و درک تمامی آن‌ها متناقض با علم و دانش فعلی بشر است. این نوع از آینده‌ها متکی به فعالیت‌های اکتشافی و تصویرپردازانه یا بهتر بگوییم فعالیت‌های اکتشافی خیال‌پردازانه هستند.

❖ آینده‌های باورکردنی:

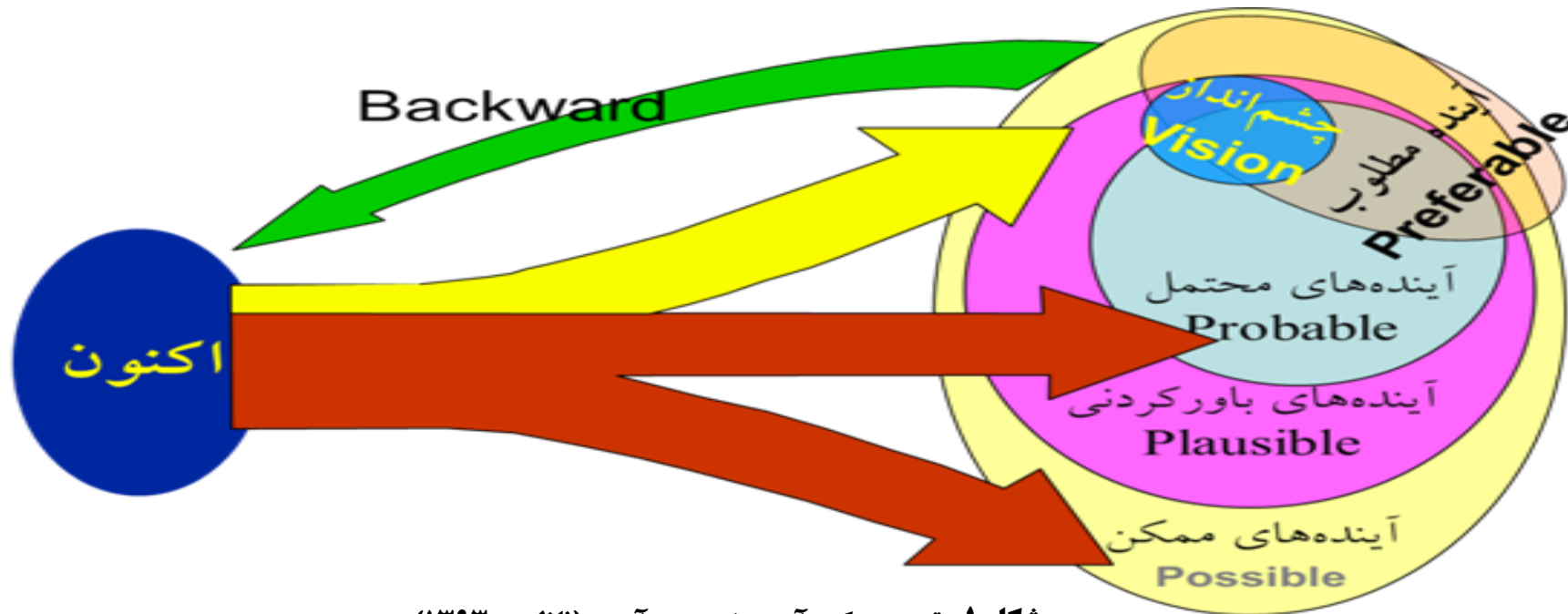
این نوع آینده‌ها با باورهای انسان سازگارند و منطبق با اصول و دانش امروزی ما هستند ولی شواهد وقوع آن‌ها نسبت به آینده‌های محتمل کمتر موجود است.

❖ آینده های محتمل

آینده های محتمل روند محورند بنابراین احتمال وقوع آن ها همواره وجود دارد و پیش بینی پذیرترند. این دسته از آینده ها در واقع با فعالیت های نظام مند بررسی می شوند.

❖ آینده های مرجح یا مطلوب

آینده مرجح یا مطلوب آن دسته از آینده ها می باشند که برای ما مطلوبند و بر خلاف سه نوع دیگر که دانش شناختی اند، این ها برانگیزاننده، ارزشی و ذهن گرا هستند و ماهیت عینی گرا ندارند.

شکل ۱: تنوع رویکرد آینده پژوهی به آینده (ناظمی، ۱۳۹۳)

آینده‌پژوهی در ایران

- سابقه تحقیقات آینده‌پژوهانه در ایران به سال‌های پیش از انقلاب اسلامی باز می‌گردد. در یکی از نخستین تلاش‌ها برای آشنایی با راز و رمز این روش، در سال ۱۳۴۴ سازمان برنامه و بودجه از مؤسسه تحقیقات و برنامه‌ریزی دانشگاه تهران خواست تا تحقیقی را در خصوص روش‌های آینده‌پژوهی به انجام برساند. پس از بررسی‌های اولیه قرار بر این شد متن پژوهش آینده‌پژوهی فرانسوی‌ها با عنوان «افق ۱۹۶۵-۱۹۸۵» ترجمه شود.
- در سال ۱۳۵۵، مجید تهرانیان یک بررسی آینده‌پژوهانه با عنوان طرح آینده‌نگری رادیو تلویزیون، نقش رسانه‌های گروهی در توسعه ملی ایران به انجام رساند که در سلسله انتشارات سروش انتشار یافت. (همان)
- از نخستین تلاش‌هایی که بعد از انقلاب برای معرفی فعالیت‌های آینده‌پژوهانه به حیطه عمومی صورت گرفته، می‌توان به انتشار یک ویژه‌نامه آینده‌پژوهی و آینده‌نگری به وسیله سازمان برنامه و بودجه اشاره کرد. این ویژه‌نامه به همت آقای دکتر مردوخ در سال ۱۳۷۵ و به عنوان ضمیمه مجله برنامه و بودجه انتشار یافت.
- در دهه ۱۳۸۰ فعالیت‌های مربوط به ترویج آموزه‌های آینده‌پژوهانه و فرهنگ‌سازی در این حوزه از دامنه و گسترده‌گی در خور توجهی برخوردار شد و نهادها و مجموعه‌های مختلفی در بخش‌های دولتی و خصوصی در این عرصه به تکاپو پرداختند.

مهم‌ترین اتفاق‌های بافتاری و محیطی در جامعه که موجب ایجاد ظرفیت داشتن نگاه بلندمدت شد

❖ مشروعیت عقلانیت

استفاده از نگاه بلندمدت در برنامه‌ریزی راهبردی ملی که با مشاهده آثار رکود بزرگ اقتصادی دهه ۱۹۳۰ که یکی از دلایل اصلی شروع جنگ جهانی دوم بود؛ در سال‌های پس از جنگ اهمیتی دوچندان یافته بود.

❖ مشروعیت سیاسی

اهمیت یافتن موضوع استقلال ملی و شیوه‌های ایجاد دولت ملی مستقل که به دنبال خود نیاز به هویت ملی و مسیر تکاملی در کشورها را افزایش می‌داد. روندی که از اواسط دهه ۱۹۴۰ عمده‌تاً در آفریقا، آسیا و حوزه دریای کارائیب و اقیانوس آرام، شروع شده بود و در دهه‌های ۶۰ و ۷۰ تبدیل به نیاز برای نگاه به آینده جامعه‌های رها شده از دوران استعمار بود. در تمامی این کشورهای نوپا شاید بیش از نیاز به تاریخ ملی و گذشته درخشان، نیاز به آرمان‌ها و چشم‌اندازهای آینده وجود داشت. واقعیت آن است که نخبگان این جوامع بر این موضوع که «باید چگونه باشند؟ و چرا آن‌گونه باشند؟»، متمرکز بودند. «نگاه بلندمدت به آینده» در جوامع نوپا جایگزین «نگاه بلندمدت به گذشته» در جوامع باستانی شده بود. نه تنها رهایی از سلطه استعمار گذشته، بلکه جستجو برای تصویر استقلال طلبانه روشنی از آینده بهتر می‌توانست مبنای پی‌ریزی آینده کشور باشد.

❖ مشروعیت ابزاری

در جنگ جهانی دوم و پس از آن در سال‌های پس از جنگ، کارآمدی دانش‌های جدیدی مانند «تحقیق در عملیات» و «نظریه بازی» و ... در برنامه‌ریزی‌ها آشکار شده بود و به همین دلیل به محصولات اندیشگاه‌ها اعتماد می‌شد. «مؤسسه رند» تبدیل به یکی از منابع تولید ایده‌های کارآمد شده بود و استفاده از روش‌هایی مانند سناریو و دلفی در چنین بافتی با استقبال زیادی روبرو شد. به این ترتیب دستاوردهای این نوع از اندیشگاه‌ها مثل انتخاب سیاست‌ها، استراتژی‌ها، توصیه‌ها، هشدارها، طرح‌های بلندمدت، پیش‌بینی‌ها و ایده‌های جدید، هم متضمن تفکر آینده‌نگرانه بود و هم مورد استقبال دولت‌ها قرار گرفت.

❖ مشروعیت دانشگاهی

در سال‌های ۱۹۶۵ و ۱۹۶۶ فرهنگستان ادبیات و علوم آمریکا در خصوص وضعیت سال ۲۰۰۰ گروهی تشکیل داد که در آن شماری از اندیشمندان، پیشگامان جریان‌های فکری مسلط و نمایندگان دانشگاه‌های تراز اول آمریکا، به همراه دولتمردان و بعضی از شرکت‌های عمده حضور داشتند. گرچه خود این گروه دوام چندانی نیافت، اما به مطالعات آینده‌پژوهی حرکت و سرعت بخشید و از همه مهم‌تر اینکه این گروه به مطالعات آینده‌پژوهی اعتبار علمی و دانشگاهی بخشید.

❖ عوامل آینده‌ساز:

جیمز دیتور معتقد است از تعامل چهار عامل اصلی است که آینده‌ها ساخته می‌شوند. ابتدا روندها که وقایعی هستند که در گذشته رخ داده و در حال نیز جاری بوده و در آینده نیز استمرار خواهند داشت. بنابراین مثل رشد جمعیت، خطی بودن ویژگی بارز روند است. از روندها برای پیش‌بینی وقایع آینده کمک می‌گیریم. دوم رویدادها که بر خلاف روندها از معیار خطی تبعیت نمی‌کنند بلکه رخدادهایی هستند که نتایج روندها را یکباره به هم می‌ریزند مثلاً یک رخداد طبیعی مثل وقوع زلزله بزرگ و گسترده ممکن است روند رشد جمعیت یک منطقه یا حتی جهان را یکباره دستخوش دگرگونی سازد. سوم تصویرها که برآوردهای ذهنی و انتزاعی ما نسبت به آینده است که مبتنی بر ارزش‌ها و باورهایمان شکل می‌گیرند. عامل چهارم نیز اقدامات هستند که عبارتند از آنچه ما در حال حاضر به منظور ساخت آینده خود انجام می‌دهیم و لازم است در انجام آن‌ها بسیار خردمندانه گام بردارم (دیتور، ۱۹۹۶).

❖ چشم‌انداز:

آینده‌پژوهی دارای مبانی نظری خاص خود است. توجه به داشتن تصویر از آینده و لزوم خلق آن توسط جوامع، بسیار حائز اهمیت است. پولاک معتقد است تصاویر آینده و چشم‌انداز جوامع، نسبت به ایده کام‌یابی جمعی برتری دارد. جوامع موفق به آرمان و آرزو بسنده نمی‌کنند بلکه آمال و آرزوهای خود را ابتدا تعالی بخشیده و سپس به بینش اجتماعی مبدل می‌سازند. بنابراین نخبگان و رهبران جوامع ابتدا چشم‌انداز یا پنداره‌ای از آینده را خلق می‌کنند و سپس جوامع این پنداره را می‌پذیرند و از آن حمایت می‌کنند تا در نهایت محقق شود. آینده‌پژوهی باعث می‌گردد تصاویر آینده در اذهان مردم شکل گیرد و آگاهی آن‌ها نسبت به آینده افزایش یابد (راینر، ۱۹۹۱). شاید این جمله که رویای دیروز، امید امروز و واقعیت فردا است تعبیر خوبی برای نگاه آینده‌پژوهی به چشم‌انداز باشد.

برای همین است که ممکن است دو چشم‌انداز تدوین شده برای دو کشور مختلف با هم در تضاد باشند چراکه هر کشور، آینده مطلوب خود را مبتنی بر هنجارها و ارزش‌های خود تصور کرده است. به هر حال نیت اصلی آینده‌پژوهی دو کار است. اول کشف آینده‌های محتمل و دیگر ساختن آینده مطلوب ما است (نبی‌پور، ۱۳۹۰).

تربیت آینده‌پژوهان ایرانی را می‌توان از ۳ بافت مختلف ذیل مشاهده نمود:

❖ آینده‌پژوهان دفاعی:

نسلی از آینده‌پژوهان که در بستر فعالیت‌های دفاعی رشد یافتند. تمرکز بر وجه هنجاری و ترسیم آینده مطلوب در قالب چشم‌اندازها و استفاده از ابزارها در خدمت به ایدئولوژی است.

❖ آینده‌پژوهان صنعتی:

نسلی از آینده‌پژوهان که از بستر فعالیت‌های مرتبط با صنعت و آینده‌نگاری فناوری رشد یافتند. این دسته از آینده‌پژوهان در به‌کارگیری روش‌های آینده‌پژوهی در برنامه‌ریزی صنعتی متمرکز هستند. مبانی و فلسفه آینده‌پژوهی چندان موردعلاقه آنان نیست.

❖ آینده‌پژوهان دانشگاهی:

اساتید دانشگاه، مراکز وابسته به آن ازجمله مهم‌ترین بازیگران فعال در این بافت هستند. این دسته از آینده‌پژوهان بیش از آن که فعالیت آینده‌پژوهی انجام دهند یا از ابزارهای آن بهره گیرند، درباره آینده‌پژوهی مطالعه می‌کنند و بر مبانی و فلسفه آن متمرکز می‌شوند.

پامفا نقطه عطف آینده‌نگاری در کشور:

انجام پروژه «پایلوت آینده‌نگاری مناسب‌ترین فناوری‌های ایران ۱۴۰۴» یا (پامفا ۱۴۰۴) به‌عنوان اولین برنامه آینده‌نگاری ملی که توسط مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور و مرکز صنایع نوین انجام شد، توانست مفاهیم آینده‌اندیشی را در میان خبرگان گسترش دهد. این پروژه نقطه عطفی در تاریخچه آینده‌پژوهی در کشور بود و تا به حال بیشترین میزان ارجاعات در بین پایان‌نامه‌ها و مقالات کشور، به نتایج این پروژه شده است.

این پروژه توانست برای نخستین بار تعداد زیادی از متخصصان و خبرگان صنعتی و دانشگاهی کشور را درگیر پروژه‌های آینده‌پژوهانه نماید. این امر نه تنها منجر به توسعه مفهوم آینده‌نگاری در کشور شد، بلکه در عمل منجر به شکل‌گیری دانش مدیریت پروژه‌های آینده‌نگاری نیز شد.

پیشینه تحقیق در ایران و جهان:

- روزنامه به مفهوم امروزی را رایمکوند زایتونگن در سال ۱۶۵۰ در لایپزیک آلمان منتشر کرد. این روزنامه شش روز در هفته منتشر می‌شد.
- مسلمانان بیروت در لبنان هفته‌نامه ثمرات‌الفنون را در سال ۱۸۷۴ راه‌اندازی کردند که بعد از انقلاب ترک‌ها به الاتحاد‌العثماني تغییر نام یافت.
- در ۱۹ اکتبر ۱۸۶۵ روزنامه سوریه نیز به زبان عربی و ترکی، منتشر شد.
- تاسیس اولین روزنامه رسمی دولتی به زمان وزارت امیرکبیر (۱۱۹۰ هـ. ق) و با نام وقایع اتفاقیه انتشار یافت و به تدریج نام روزنامه که در معانی مشابه دیگری معمول بود در مقابل ژورنال فرانسه متداول و مصطلح شد.

عوامل موثر در حوزه مطبوعات

❖ عوامل ذوقی و انگیزشی

ایجاد تعامل مطلوب در راستای نقش آفرینی هر چه بهتر میان ذی‌نفعان و بازیگران حوزه فناوری‌های نوین و آینده حوزه مطبوعات بدون ایجاد مکانیزم‌های انگیزشی میسر نخواهد بود.

❖ سیاست‌گذاری

این عامل نقش اساسی در شناسایی، اولویت‌گذاری و انتخاب فناوری‌های نوین و آینده حوزه مطبوعات دارد و در مسیر تعالی به آینده مطلوب در این حوزه را تسهیل و فراهم می‌سازد.

❖ اقتصادی

توجه به عامل اقتصادی در مراحل تولید، عرضه و تقاضای حوزه مطبوعات بسیار حائز اهمیت است. همچنین مباحث اقتصادی در اولویت انتخاب فناوری‌های نوین و آینده حوزه مطبوعات نیز اثرگذار می‌باشند.

❖ فرهنگ

یکی از عوامل اساسی مقوله فرهنگ و فرهنگ‌سازی در جوامع است. فرهنگ به عنوان عنصری فراگیر تمام ابعاد مقوله آینده‌پژوهی فناوری‌های نوین و آینده حوزه مطبوعات را در بر می‌گیرد.

مؤلفه‌ها و شاخص‌های موثر در فناوری‌های نوین و آینده حوزه مطبوعات

مؤلفه‌ها و عوامل موثر در شناخت، اولویت‌گذاری، انتخاب و کاربرست فناوری‌های نوین و آینده حوزه مطبوعات را می‌توان شامل موارد زیر دانست:

❖ عوامل ارزشی و هنجاری

با توجه به اینکه امروزه در فضای ارتباط جمعی و مطبوعات، مخاطب محدود به یک منبع خبری نبوده و برای دریافت اطلاعات با محدودیت محتوا مواجه نیست؛ در واقع مخاطب هوشمند شده یا به عبارت دیگر از مخاطب صرف، به کاربر تبدیل شده است و خود در توزیع و انتشار خبر نقش فعال دارد (چابکی، ۱۳۹۳). در این فضا؛ هنجارها و ارزش‌های اجتماعی نقش مهمی در انتخاب و بسترسازی فناوری‌های نوین و آینده مطبوعات خواهند داشت و باید در این خصوص دقت لازم داشت تا با کاربرست فناوری‌های نامتناسب به بافتار اجتماعی لطمات جبران‌ناپذیری وارد نشود.

❖ عوامل اجتماعی

ارتقاء سطح تعامل جامعه با حوزه مطبوعات و اولویت‌گذاری فناوری‌های نوین و آینده حوزه مطبوعات بسایر حائز اهمیت است.

❖ عوامل فراملی و بین‌المللی

شناخت، اولویت‌گذاری، انتخاب و کاربرست فناوری‌های نوین و آینده حوزه مطبوعات در تبلور اثربخشی کشور در جهان تاثیرگذار خواهد بود. تعامل بین‌المللی با بازیگران اصلی عرصه فناوری‌های نوین و آینده حوزه مطبوعات می‌تواند به‌عنوان عاملی مهم در کنشگری بین‌المللی کشور نقش‌آفرینی کند.

شناسایی پیشران‌های تاثیرگذار بر آینده وابستگی زیادی به سرعت، گستردگی و تنوع تغییرات در دنیای امروز ما دارد. به همین دلیل و همچنین در راستای ارتقاء رقابت‌پذیری مطبوعات، لزوم و نیاز به بهره‌گیری از آیند پژوهی در حوزه شناخت فناوری‌های نوین و آینده مطبوعات بیشتر نمود می‌یابد.

پیشران‌های حوزه مزبور را می‌توان در چهار گروه تقسیم‌بندی کرد:

❖ پیشران‌های فناوری؛

❖ پیشران‌های سیاسی حقوقی؛

❖ پیشران‌های اجتماعی- فرهنگی؛

❖ پیشران‌های اقتصادی.

اهمیت و ضرورت روزنامه‌نگاری توسعه در ایران عنوان پایان‌نامه‌ای است که معتقد است، باید بخشی با نام "نقش ارتباطات و وسایل ارتباط جمعی در توسعه" از طریق بهره‌گیری نظرات و دیدگاه‌های اساتید ارتباطات کشور تبیین شود (اسکندری، ۱۳۸۰)

پیشران‌های عصر حاضر:

پیشران به نیروهای شکل دهنده آینده جهان می‌گویند. پیشران‌ها به صورت غیرمستقیم بر حوزه‌های مختلف تأثیرگذارند. به عبارت دیگر، مولفه‌ها یا عوامل اصلی هستند که متشکل از چند روند بوده و باعث ایجاد تغییر در یک حوزه می‌شوند. مهم‌ترین پیشران‌های دوران ما در افق زمانی ۲۰۴۰ عبارتند از:

❖ تحولات فناورانه فضای مجازی (اصلی‌ترین پیشران)؛

❖ تحولات فناورهای زیستی؛

❖ تحولات فناورهای نانو؛

❖ تحولات تقسیمات قدرت، اقتصاد و امنیت؛

شناسایی پیشران‌های تاثیرگذار بر آینده وابستگی زیادی به سرعت، گستردگی و تنوع تغییرات در دنیای امروز ما دارد. به همین دلیل و همچنین در راستای ارتقاء رقابت‌پذیری مطبوعات، لزوم و نیاز به بهره‌گیری از آیندپژوهی در حوزه شناخت فناوری‌های نوین و آینده مطبوعات بیشتر نمود می‌یابد.

پیشران‌های حوزه مزبور را می‌توان در چهار گروه تقسیم‌بندی کرد:

- ❖ پیشران‌های فناوری؛
- ❖ پیشران‌های سیاسی حقوقی؛
- ❖ پیشران‌های اجتماعی - فرهنگی؛
- ❖ پیشران‌های اقتصادی.

همانگونه که مقام معظم رهبری فرموده‌اند:

مسئله اصلی این است که فضای مجازی مثل انقلاب صنعتی؛ یک مرحله تمدنی جدید را ایجاد می‌کند. نشانه‌های این حرکت هم از الان پیدا شده است. به هر شکل انقلاب در فضای مجازی باعث تغییرات ژرف و عظیمی در آینده حوزه‌های زیر خواهد شد:

❖ دولت و حکمرانی

❖ تجارت

❖ آموزش و یادگیری

❖ بهداشت و درمان

❖ اشتغال و فن‌آموزی

❖ محیط‌زیست

❖ کشاورزی

❖ علم و دانش

❖ هویت و تنوع فرهنگی

❖ همکاری بین‌المللی و منطقه‌ای

❖ مطبوعات و رسانه‌ها

مطبوعات و جایگاه آن در کشور:

مطبوعات در هر کشور یکی از مهم‌ترین ارکان حصول به جوامع مردم‌سالار بوده و موجبات ایجاد و استمرار مشروعیت یک نظام سیاسی را محیاء می‌سازد.

مطبوعات طبق قانون عبارتند از نشریات چاپی یا مجازی است که به طور منظم با نام ثابت و تاریخ و شماره ردیف در زمینه‌های گوناگون خبری، انتقادی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، کشاورزی، فرهنگی، دینی، علمی، فنی، نظامی، هنری، ورزشی و نظایر این‌ها منتشر می‌شوند.

رسالت مطبوعات در نظام جمهوری اسلامی عبارت است از: (فصل ۲۴ قانون اساسی)

الف - روشن ساختن افکار عمومی و بالا بردن سطح معلومات و دانش مردم در یک یا چند زمینه؛

ب - پیشبرد اهدافی که در قانون اساسی جمهوری اسلامی بیان شده است؛

ج - تلاش برای نفی مرزبندی‌های کاذب و تفرقه‌انگیز و قراردادن اقشار مختلف جامعه در مقابل یکدیگر، مانند دسته بندی مردم بر اساس نژاد، زبان، رسوم، سنن محلی و...

د - مبارزه با مظاهر فرهنگ استعماری (اسراف، تبذیر، لغو، تجمل پرستی، اشاعه فحشاء و...) و ترویج و تبلیغ فرهنگ اصیل اسلامی و گسترش فضائل اخلاقی؛

ه - حفظ و تحکیم سیاست نه شرقی و نه غربی.

ابهامات آینده حوزه مطبوعات:

انسان بدون درک معنا از جهان خود عاقبتی جز نابودی و اضمحلال را نخواهد داشت. هویت مبتنی بر دو ویژگی زمانی و نسلی است که در گذشته مشترک ریشه دارد و از سوی دیگر راه یافتن به آینده مشترک بدون وجود هویت کسب شده از گذشته؛ عملی ناممکن است. تمام روندها از گذشته به حال و از حال به آینده جاری خواهند بود و بدون توجه به گذشته و حال، برآورد درستی از آینده میسر نیست.

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در مواجهه با فناوری‌های نوین و آینده مطبوعات

بررسی ابعاد مختلف حوزه مطبوعات کشور بمنظور آمادگی و دوری از غافلگیری راهبردی در تعامل با آینده‌های پیش‌روی؛ بدون شناخت روندهای این حوزه مقدور نخواهد بود.

بعد از شناخت روندها؛ با استعانت از علم و هنر آینده‌پژوهی می‌توان به بررسی سه وظیفه اصلی زیر پرداخت (حاجیانی، ۱۳۹۱):

الف- مواجهه آگاهانه با روندهای آینده و کاهش خسارت‌های حاصل از غافل‌گیری؛

ب- اصلاح روندهای حال با نگاه به آینده؛

ج- تلاش برای شکل‌گیری آینده مطلوب.

احصای فناوری‌های نوین و آینده حوزه مطبوعات:

با توجه به نقش و اهمیت روش کتابخانه‌ای در تحقیقات علمی تلاش شد با استفاده از این ابزار و بررسی اسناد و مستندات حوزه مطبوعات روندهای حائز اهمیت احصاء و مورد بررسی قرار گیرد. از بررسی روندهای داخلی و جهانی حوزه مرتبط با تحقیق، فناوری‌های نوین و آینده حوزه مطبوعات بدون توجه به اولویت آن‌ها برای کشور احصاء شد.

❖ هوش مصنوعی	❖ نانوفناوری	❖ وب ۳ یا وب مفهومی
❖ شهر هوشمند	❖ تبلیغات هوشمند	❖ وب ۴ یا وب هوشمند اتصال به اشیاء
❖ پروژه اینترنت فراگیر جهانی استارلینک	❖ خبرنگاری کوله‌پشتی	❖ وب ۵ یا بسط افکار
❖ ارز دیجیتال	❖ گزارشگر مجازی	
❖ داده‌های بزرگ و یادگیری ماشینی	❖ فناوری گرافن	
❖ فناوری‌های همگرا	❖ فناوری بلاک‌چین	
❖ واقعیت مجازی	❖ اینترنت اشیاء	
❖ واقعیت افزوده	❖ جمع‌سپاری، راه حل یابی جمعی نظارت جمعی	

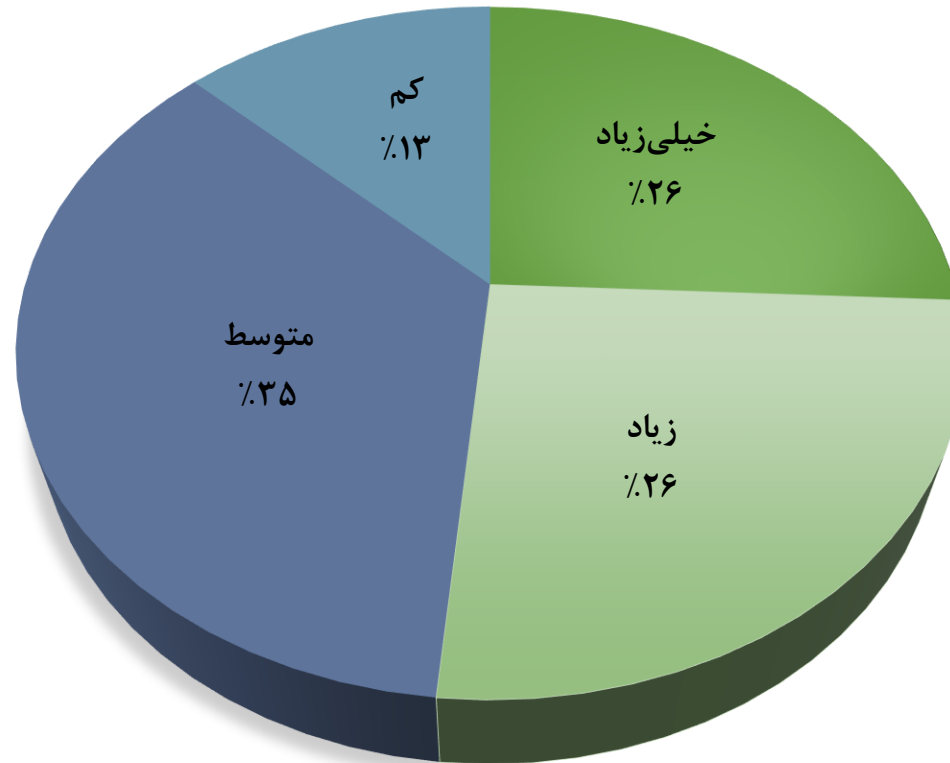
پرسشنامه تحقیق:

برای تعیین اولویت‌های فناوری‌های احصاء شده، از پرسشنامه استفاده شد. با استفاده از نرم‌افزار پرس‌لاین پرسشنامه تحقیق تهیه و برای مخاطبین ارسال گردید. مخاطبین به‌شکل جهت‌دار از بین خبرگان اصحاب مطبوعات که توسط سازمان متولی طرح معرفی شده بودند انتخاب و با روش همتاگزینی تکمیل شدند. ابزار گردآوری اطلاعات با رویکرد کیفی؛ مصاحبه‌های نیمه‌ساختار یافته و با رویکرد کمی؛ پرسشنامه تحقیق بود. روایی پرسشنامه با برگزاری یک دور کوچک ممارستی بین ۲۰ نفر از خبرگان حاصل شد و در نهایت توسط اساتید و متخصصان مورد تایید قرار گرفت.

در پرسشنامه مزبور که توسط نرم‌افزار پرس آنلاین برای ۸۰ نفر از خبرگان حوزه مطبوعات توزیع شد ۲۸ سوال مطرح گردید.

ارسال شده (نفر)		پاسخ داده شده (نفر)	نرخ پاسخ‌دهی	میانگی زمان پاسخ‌دهی	ابزار پاسخگویی			شبکه اجتماعی	
					رایانه	تبلت	همراه تلفن	واتساپ	تلگرام
۸۰		۴۷	۳۹٪	۰۳:۰۳:۴۸	۲۱٪	۲٪	۷۷٪	۹۸٪	۲٪

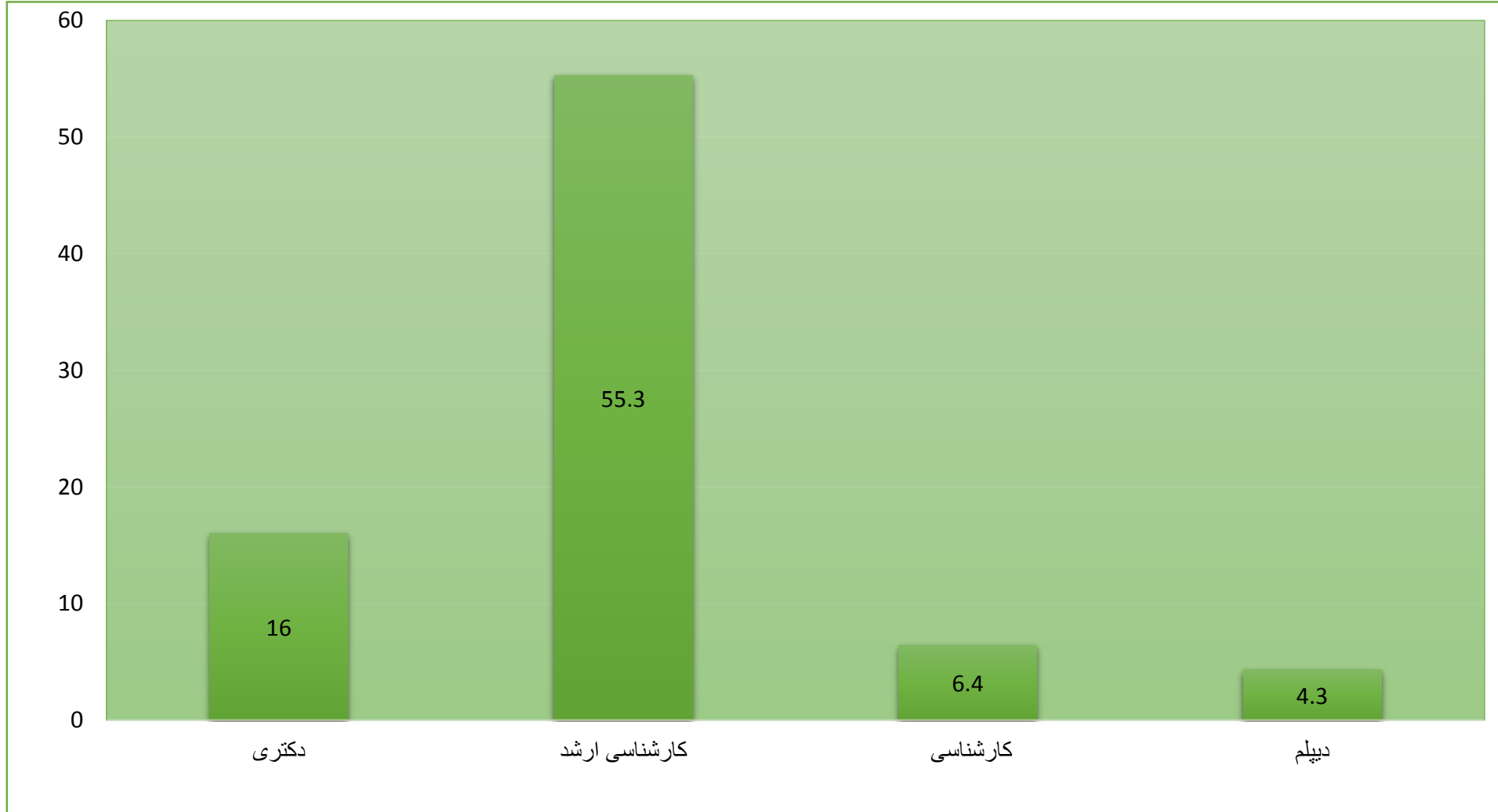
جدول ۲: نگاه آماری به پاسخ‌هندگان به پرسشنامه تحقیق

جدول ۳: فراوانی جنسیت پاسخ دهندگان

جنسیت	درصد فراوانی	فراوانی پاسخ
مرد	۵۱,۱٪	۲۴
زن	۴۸,۹٪	۲۳
جمع	۱۰۰٪	۴۷

شکل ۲: میزان تخصص خبرگان در حوزه مطبوعات

شکل ۳: میزان تحصیلات خبرگان

گزینه	فراوانی پاسخ	درصد فراوانی
متوسطه	۲	۴,۳٪
کارشناسی	۳	۶,۴٪
کارشناسی ارشد	۲۶	۵۵,۳٪
دکتری	۱۶	۳۴٪
حوزوی	۰	۰٪
جمع	۴۷	۱۰۰٪

جدول ۴: وضعیت تحصیلات پاسخ‌دهندگان

ردیف	عنوان فناوری	امتیاز	میانگین
۱	گزارشگر مجازی	۳۰۱	۶,۵۴
۲	واقعیت مجازی	۲۹۸	۶,۴۸
۳	خبرنگاری کوله‌پشتی	۲۹۷	۶,۴۶
۴	تبلیغات هوشمند	۲۹۵	۶,۴۱
۵	فناوری‌های همگرا	۲۷۴	۶,۰۹
۶	داده‌های بزرگ و یادگیری ماشینی	۲۷۲	۵,۹۱
۷	شهر هوشمند	۲۶۹	۵,۹۸
۸	جمع‌سپاری	۲۶۶	۶,۱۹
۹	واقعیت افزوده	۲۶۶	۵,۹۱
۱۰	وب ۵ یا بسط افکار	۲۵۸	۵,۸۶
۱۱	هوش مصنوعی	۲۵۸	۵,۴۹
۱۲	وب ۳ یا وب مفهومی	۲۵۵	۵,۸
۱۳	فناوری بلاک‌چین	۲۵۲	۵,۷۳
۱۴	پروژه اینترنت فراگیر جهانی استارلینک	۲۵۲	۵,۶
۱۵	وب ۴ یا وب هوشمند اتصال به اشیاء	۲۴۲	۵,۳۸
۱۶	اینترنت اشیاء	۲۴۱	۵,۶
۱۷	نانوفناوری	۲۳۲	۵,۲۷
۱۸	فناوری گرافن	۲۲۷	۵,۴
۱۹	ارز دیجیتال	۲۲۲	۴,۸۳

توصیه‌های پنل خبرگان

- ❖ فرهنگ مکتوب ضعیف در جامعه ایرانی
- ❖ استعانت از فناوری‌های نو در راستای کوتاه، ساده ، جذاب و سریع بودن تولیدات مطبوعات
- ❖ کاربرست روش‌های نوین علمی در راستای درک نیاز مخاطبان
- ❖ تاسیس اتاق رصد تغییرات فناوری‌های نوین مطبوعات
- ❖ فرهنگ‌سازی در راستای کاهش روحیه فناوری گریزی در متولیان و ارباب مطبوعات کشور
- ❖ به‌کارگیری ربات‌های خبرنگار به‌خصوص در راستای کاهش خطرات جانی خبرنگاران
- ❖ افزایش سطح سواد فناوری در مدیران مطبوعات

بسته سیاستی فناوری‌های نوین و آینده مطبوعات:

کارآمدی سیاستی به مفهوم اخذ بهترین، مناسب‌ترین و کارآمدترین سیاست‌ها و کاربرست آن در بهترین زمان از سوی تصمیم‌گیران حوزه‌های مختلف کشور است. اساسی‌ترین عامل اخذ تصمیمات مناسب در گام نخست، نگرش صحیح به مساله در راستای تضمین مفید بودن تصمیمات است.

بسته‌سیاستی به مجموعه‌ای از نظرات و بیانیه‌ها گفته می‌شود که در آن تصمیم‌گیران، اهداف و برنامه‌ها را در پاسخ به مسائل یک حوزه خاص و برای یک جامعه خاص تنظیم و تدوین کرده‌اند (کوتزه، ۲۰۰۵).

به هر شکل بسته‌های سیاستی در حوزه‌های مختلف جامعه در ذیل مجموعه سیاست عمومی کشور قرار دارند و مهم‌ترین عامل در انتخاب راهبردهای تحقق آن‌ها، سیاست عمومی حاکم در هر جامعه است. از طرفی باور و نگرش مدیران حوزه مطبوعات کشور به لزوم تدوین بسته‌های سیاستی مرتبط با فناوری‌های نوین و آینده مطبوعات را می‌توان عامل اصلی موفقیت یا اضمحلال اینگونه بسته‌های سیاستی دانست. بنابراین به نظر می‌رسد بسترسازی در راستای مطالبه‌گری و نیاز مدیران این حوزه به لزوم تدوین بسته‌های سیاستی بسیار حائز اهمیت است.

در پایان این گزارش با توجه به نظرات خبرگان تحقیق که مبتنی بر مصاحبه‌های ساختارمند، پرسشنامه و پنل‌های خبرگان انجام شد و در بند ۱۸ این گزارش به آن اشاره شد، به ارائه بسته‌سیاستی در حوزه فناوری‌های نوین و آینده مطبوعات کشور پرداخته می‌شود:

ردیف	مسئله اولویت‌دار	اقدام کلان پیشنهادی	پروژه‌های عملیاتی	زمان	هزینه	پیامدها
۱-	انتخاب و کاربست کارآمدترین فناوری‌ها بومی برای مناطق مختلف کشور در حوزه فناوری‌های نوین آینده مطبوعات کشور	اجرای طرح آمایش سرزمین در حوزه پیشرو فناوری‌های نوین آینده مطبوعات کشور	- طرح تنظیم روابط و کنش‌های متقابل بین عوامل انسانی، عوامل اقتصادی و عوامل محیطی مناطق تعیین‌شده (یا استان‌های کشور) به‌منظور ایجاد سرزمینی مبتنی بر بهره‌گیری بهینه و پایدار از استعدادهای انسانی و محیطی و در راستای استفاده از فناوری‌های نوین نوزده‌گانه حوزه مطبوعات؛ - نظارت بر لزوم نقش آفرینی سند آمایش فناوری احصاء شده در سایر برنامه‌ریزی‌ها به صورتی است که تمام برنامه‌ها و در سطوح مختلف متأثر از آن باشد.			- ممانعت از ساختار تک‌ساخت سیاسی؛ - پرهیز از تقسیم‌بندی نامناسب سیاسی و اداری؛ - ایجاد تعریف مناسب از منطقه‌بندی در بستر فناوری‌های نوین آینده حوزه مطبوعات کشور؛ - توجه به موضوع جمعیت و مهاجرت در حوزه فناوری‌های نوین آینده مطبوعات کشور؛ - یکپارچگی و نظام‌مندسازی فناوری‌های نوین آینده حوزه مطبوعات کشور؛ - کاهش و رفع فشارهای سیاسی برای اجرای برخی طرح‌های فاقد توجیه اقتصادی و فنی در کشور.

ردیف	مسئله اولویت‌دار	اقدام کلان پیشنهادی	پروژه‌های عملیاتی	زمان	هزینه	پیامدها
۲	تعیین قلمرو فناوری‌های نوین نوزده‌گانه پیشنهادی در حوزه فناوری‌های نوین آینده مطبوعات کشور	الف- زمان تولید، دوره کاربست، زمان انقضاء و ارتقاء و تولید فناوری جایگزین؛ ب- مکان بهره‌برداری، گستره جغرافیایی، تنوع جمعیتی و بافتار اجتماعی؛ ج- تعیین موضوعات با اجماع حداکثری و غافل‌نشدن از موضوعات خاص؛ د- تنوع در به‌کارگیری خبرگان از بین سیاست‌گذاران، دولتمردان، دانشگاهی و مدیران.	اجرای طرح آمایش سرزمین به‌منظور داشتن تقسیمات کشوری در حوزه فناوری‌های نوین و آینده مطبوعات در سطح کشور؛ بررسی نیازهای فناورانه در حوزه فناوری‌های نوین و آینده مطبوعات در مناطق مختلف کشور؛ ایجاد بانک خبرگان در حوزه‌های مختلف فناوری‌های نوین و آینده مطبوعات کشور.			- پرهیز از بکارگیری فناوری‌ها بشکلی یکپارچه و سراسری؛ - پرهیز از وابستگی جامعه به فناوری‌های غیرکارآمد؛ - بهره‌گیری از فناوری‌های نوین در راستای حل مشکلات بومی و محلی.

ردیف	مسئله اولویت‌دار	اقدام کلان پیشنهادی	پروژه‌های عملیاتی	زمان	هزینه	پیامدها
۳	رصد و مانیتورینگ فناوری‌های نوین آینده حوزه مطبوعات کشور	تاسیس اتاق رصد فناوری‌های نوین آینده حوزه مطبوعات کشور.	- طرح هندسه کلان نظام فناوری‌های نوین آینده حوزه مطبوعات کشور؛ - طرح بررسی وضعیت و قواعد کلی حاکم بر نظام فناوری حوزه مطبوعات کشور؛ - طرح بررسی تعامل نظام فناوری حوزه مطبوعات با نظام علم، فناوری و نوآوری کلان کشور؛ - طرح بررسی آینده‌های ممکن در حوزه فناوری‌های نوین آینده حوزه مطبوعات کشور.			- درک پیشران‌های پایه فناوری در جهان؛ - درک زیست‌بوم فناوری‌های نوین آینده حوزه مطبوعات کشور؛ - جذب و توسعه منابع انسانی متخصص، نخبه و دانش‌محور؛ - تولید ثروت و ارزش‌آفرینی؛ - برتری رقابتی در حوزه فناوری؛ - ایجاد روابط و تعاملات فناورانه.

ردیف	مسئله اولویت‌دار	اقدام کلان پیشنهادی	پروژه‌های عملیاتی	زمان	هزینه	پیامدها
۴	ساختارهای یادگیرنده در حوزه فناوری مطبوعات کشور	- ایجاد ساختارهای یادگیرنده فناوری‌های نوین آینده حوزه مطبوعات کشور؛ - استعانت از مدل سیستمی سازمان یادگیرنده فناوری مناسب که عموماً مبتنی بر پنج زیر سیستم اولیه بوده که به طور پویا به هم وابسته و مکمل یکدیگرند: الف- پویایی‌های یادگیری ب- تحول سازمان ج- فرهنگ‌سازی د- توانمندسازی افراد ه- مدیریت دانش و کاربرد فناوری	- طرح ایجاد پویایی‌های یادگیری به‌عنوان زیرسیستم اصلی سازمان یادگیرنده فناوری که نحوه واکنش سازمان به فشارهای محیطی و حفظ سطوح لازم نوآوری را جهت کسب مزیت رقابتی فراهم می‌سازد؛ - طرح ایجاد زیر سیستم تحول سازمان که مبتنی بر خلق چشم انداز، ایجاد فرهنگ سازمانی، برنامه راهبردی سازمان و ساختار می‌باشد؛ - طرح ایجاد فرهنگ سازمانی یادگیری فناوری با ارزشمند شمردن و تشویق به عادت یادگیری و رفع موانع و خلاءهای موجود؛ فرآیند یادگیری و افراد یادگیرنده به طور مستمر خدمات و محصولات جدید سازمان را خلق کرده یا بهبود می‌بخشند؛ - طرح توانمندسازی کارکنان، مدیران و رهبران، مشتریان، عرضه‌کنندگان، فروشندگان، خرده پیمانکاران و جامعه مخاطب؛ - طرح سیستم مدیریت دانش شامل کسب، خلق، ذخیره، تحلیل، داده‌کاوی، انتقال، نشر، کاربست و رواسازی دانش است. همچنین کاربردی کردن مدیریت دانش و توسعه‌ی یادگیری با استعانت از زیرسیستم کاربرد فناوری میسر خواهد شد؛ - طرح افزایش مهارت‌های یادگیری انطباق پذیر (تطبیقی یا تعاملی)، یادگیری بازسازنده، یادگیری فرآیندی و یادگیری عملی در حوزه فناوری‌های نوین مطبوعات.			- ایجاد تغییر، تحول، بهبود و جریان مستمر یادگیری در سازمان؛ - فراگیر شدن برنامه‌ها و یکپارچگی در اجرا آن‌ها؛ - ایجاد فضای گفت‌وگو در راستای خلق نوآوری در سازمان یادگیرنده؛ - ارتقاء سطح پذیرش و کاربست فناوری‌های نوین در راستای ایجاد سازمان یادگیرنده و تمایل به پذیرش تغییرات؛ - باور به اینکه تغییر و تحول از عناصر اساسی بقا، رقابت‌پذیری و تعالی سازمان‌ها است؛ - عادت به یادگیری مستمر؛ - همسو شدن ارزش‌ها و هنجارهای در بافتار فرهنگ سازمانی؛ - ایجاد گفت‌وگو مشترک؛ - ایجاد واحدهای مرجع و مهارتی؛ - پرهیز از دوباره کاری و موازی کاری؛ - امکان استفاده از تجربیات گذشته و ثبت آن‌ها؛ - امکان روزآمد سازی نتایج؛ - ایجاد فضای کار تیمی؛ - ایجاد الگوهای بومی یادگیری فناوری.

ردیف	مسئله اولویت‌دار	اقدام کلان پیشنهادی	پروژه‌های عملیاتی	زمان	هزینه	پیامدها
۵	غلبه بر فضای آکنده از عدم قطعیت‌ها و پیچیدگی در حوزه فناوری‌های نوین آینده مطبوعات کشور	- لزوم اجماع معرفت‌شناسی تمام ذی‌نفعان در پرده برداشتن از آینده‌های محتمل؛ - استعانت از تنوع جهان‌بینی، تنوع افکار، تعدد الگوهای ذهنی و ...؛ - لزوم مشارکت‌دادن فضای مدنی و حیطه عموی بجای اتکاء تنها و صرف به رأی خبرگان؛ - احصاء و استخراج حدود و وجوه پیچیدگی؛ - توسعه قابلیت‌های درونی و افزایش آمادگی درونی؛ - تمرکززدایی به‌منظور ایجاد آرایش‌های گسترده از موقعیت‌های رسمی مدیریتی.	- طرح شناسایی عدم قطعیت‌های حوزه فناوری‌های نوین آینده مطبوعات کشور؛ - طرح احصاء و استخراج حدود و وجوه پیچیدگی در حوزه فناوری‌های نوین آینده مطبوعات کشور.			- تمرکز بر ضعف فرهنگ حاکم در سازمان؛ - ابهام‌زدایی از اهداف؛ - درک تغییر در برآوردها؛ - کاهش پیچیدگی‌های سازمانی، فنی، پروژه، محیطی، اهداف، ذی‌نفعان و منابع؛ - ایجاد مقاومت، انعطاف‌پذیری، سازگاری و ابتکار عمل در سازمان؛ - درک ویژگی‌های کلیدی سیستم‌های پیچیده؛ - کاهش نوسان و ابهام محیط.

ردیف	مسئله اولویت‌دار	اقدام کلان پیشنهادی	پروژه‌های عملیاتی	زمان	هزینه	پیامدها
۶	نگاشت نهادی فناوری‌های نوین آینده حوزه مطبوعات کشور	نگاشت نهادی فناوری‌های نوین آینده حوزه مطبوعات کشور	- اجرای طرح نگاشت نهادی فناوری به‌منظور ترسیم نقشه بازیگران اصلی و تعاملات آن‌ها و در راستای دستیابی به ثبات و اعتبار در سیاست‌گذاری فناوری‌های نوین آینده حوزه مطبوعات کشور با قابلیت ایجاد هماهنگی بین تمام ذینفعان.			- ایجاد چیدمان مناسب نهادی در راستای هماهنگی سیاست‌ها، افزایش شفافیت و کاهش عدم تطابق نظام‌مند آن‌ها؛ - ارائه تصویری برای تشخیص عدم انطباق، همپوشانی و نقایص برنامه‌های پشتیبانی؛ - شناخت بازیگران اصلی و درک تعاملات آن‌ها؛ - دریافت و ثبت دانش ضمنی خبرگان؛ - درک پیوندهای نهادی محیطی، فضایی، ابزاری، سازمانی و بخشی سازمان‌های دخیل؛ - درک خلاءها و موانع عارض بر عملکرد ساختارها؛ - ارتقاء سطح یادگیری سیاستی؛ - شناسایی ویژگی‌های مهم سازمان‌های نقش آفرین؛ - شناسایی ضعف‌ها و خلأهای نهادی؛ - به تصویر کشیدن روابط میان سازمان‌ها؛ - درک قوانین، قدرت و روابط اجتماعی؛ - درک موقعیت هر سازمان در نسبت با سازمان‌های؛ - پرهیز از موازی‌کاری؛ - ایجاد رویکردهای جدید به حاکمیت و ساختارهای نهادی جهت مدیریت یکپارچه آن‌ها؛ - انجام اصلاحات نهادی و تحولات؛ - تقسیم کار و پشتیبانی در امور اجرایی و عملیاتی کردن اسناد و بسته‌های سیاستی؛ - ایجاد مسئولیت و ارتقاء سطح نظارت بر حسن اجرای امور محوله؛

ردیف	مسئله اولویت‌دار	اقدام کلان پیشنهادی	پروژه‌های عملیاتی	زمان	هزینه	پیامدها
۷	عدم یادگیری از اقدامات انجام شده در اخذ فناوری‌های حوزه مطبوعات کشور و عدم برآورد از سیاست‌ها و برنامه‌های اخذ شده	- یادگیری حین عمل و یادگیری حین عمل برآوردی در حوزه فناوری‌های نوین آینده مطبوعات کشور	- طرح ایجاد مکانیزم‌های یادگیرنده؛ - طرح ایجاد سامانه برآورد و تخمین نتایج سیاست‌ها و برنامه‌های فناوری اخذ شده؛ - طرح ایجاد رویکرد اخذ سیاست‌های منعطف و بخشی بجای سیاست‌های فناورانه یکباره و یکپارچه.			- احصای راهبردهای واقعی در جهت بهبود و پیشرفت سازمان؛ - ایجاد و تقویت قابلیت‌های فردی و تیمی در کارکنان سازمان؛ - تمرکز بر یافتن راه کار حل مشکلات و مسائل واقعی در حین وقوع؛ - مناسب برای تحقیقات نتیجه‌گرا و تحقیقات مبتنی بر توسعه مهارت‌ها.

ردیف	مسئله اولویت‌دار	اقدام کلان پیشنهادی	پروژه‌های عملیاتی	زمان	هزینه	پیامدها
۸	توجه به آینده‌های بدیل در حوزه فناوری‌های نوین آینده مطبوعات کشور	گذار از نگاه مدیریت سنتی به مدیریت آینده‌پژوهانه	- طرح شناسایی آینده‌های بدیل حوزه فناوری‌های نوین آینده مطبوعات کشور؛ - طرح شناسایی آینده‌های مطلوب حوزه فناوری‌های نوین آینده مطبوعات کشور؛ - طرح تدوین سناریوهای مطلوب حوزه فناوری‌های نوین مطبوعات کشور؛ - طرح چشم‌انداز بلندمدت فناوری‌های نوین حوزه مطبوعات کشور. انداز			- درک آینده‌های باورکردنی؛ - درک آینده‌های محتمل؛ - درک آینده‌های مطلوب ارزشی و هنجاری؛ - ممانعت از ساختار تک‌ساخت سیاسی،

ردیف	مسئله اولویت‌دار	اقدام کلان پیشنهادی	پروژه‌های عملیاتی	زمان	هزینه	پیامدها
۹	مدیریت ناظر بر تحولات و بافتار اجتماعی در حوزه فناوری‌های نوین مطبوعات کشور	- درک کلان تحولات و دگرگونی‌های اجتماعی در سطح کشور مبتنی بر تغییرات فناورانه حوزه مطبوعات؛ -تبارشناسی تحولات اجتماعی از کاربست فناوری‌های نوین حوزه مطبوعات در لایه‌های مختلف اجتماعی کشور؛ - درک مطالبات اجتماعی در حوزه فناوری‌های نوین مطبوعات کشور.	-طرح بافتارشناسی، تبارشناسی و مطالبه‌گری اجتماعی جوامع مختلف ایرانی بواسطه تغییرات فناورانه حوزه مطبوعات.			- درک خواستگاه جوامع ایرانی از فناوری‌های نو حوزه مطبوعات، - ایجاد بستر مناسب برای ورود فناوری‌های نوین، - آسیب‌شناسی اجتماعی ظهور فناوری‌های نوین حوزه مطبوعات در جوامع ایرانی، - اولویت‌گذاری فناوری‌های نوین حوزه مطبوعات در جوامع ایرانی. - انتخاب مناسب‌ترین فناوری‌های حوزه مطبوعات برای آینده جوامع مختلف ایرانی.

ردیف	مسئله اولویت‌دار	اقدام کلان پیشنهادی	پروژه‌های عملیاتی	زمان	هزینه	پیامدها
۱۰	ورود رویکردهای آینده‌پژوهانه در فرایند سیاست‌گذاری فناوری‌های نوین آینده حوزه مطبوعات کشور	- مشارکت تمام ذی‌نفعان در اخذ سیاست‌ها؛ - خبره‌محوری و توجه به دانش ضمنی در سیاست‌گذاری؛ - جماع حداکثری پیرامون سیاست‌ها، - ایجاد تفکر سیستمی در فرایند اخذ سیاست‌ها، - وجه به کل‌گرایی و کل‌نگری در فرایند سیاست‌گذاری،	- طرح ایجاد بانک اطلاعاتی از ذی‌نفعان حوزه فناوری‌های نوین آینده مطبوعات کشور، - طرح ارتقاء سواد آینده‌پژوهی در بین مدیران و تصمیم‌سازان حوزه فناوری‌های نوین آینده مطبوعات کشور.			- ارتقاء سطح پشتیبانی از سیاست‌های اخذ شده؛ - جامعیت‌بخشی به سیاست‌های اخذ شده، - تسهیل در فرایند کاربست و اجرای سیاست‌ها، - ارتقاء ضمانت اجرای سیاست‌ها، - اولویت‌گذاری صحیح سیاست‌های اخذ شده، - کارآمدسازی سیاست‌ها.

منابع پژوهش:

- استراوس، آنسلم؛ کربین، جولیت (۱۳۹۴). مبانی پژوهش کیفی فنون و مراحل تولید نظریه زمینه ای، ترجمه ابراهیم افشار، چاپ چهارم، تهران: نشر نی.
- استراوس، آنسلم و کوربین، جولیت (۱۳۸۴). اصول روش تحقیق کیفی: نظریه مبنایی، رویه‌ها و شیوه‌ها. ترجمه بیوک محمدی. تهران: انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- ستس، ریچارد (۱۳۷۹). «روند توسعه اجتماعی جهان، ۱۹۷۰ - ۱۹۹۵ چالش‌های توسعه برای قرن جدید». ترجمه: علی حبیبی. مجله برنامه و بودجه. شماره ۵۶ و ۵۷. تهران.
- اکبری، غضنفر (۱۳۸۰). «وضعیت فعلی جامعه ایران با نظر به شاخص‌های توسعه اجتماعی». در مجموعه مقالات همایش توسعه اجتماعی. شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. تهران.
- امینی، صفی‌ار (۱۳۸۸). «توسعه؛ شاخص‌ها و نماگرها». مجمع تشخیص مصلحت نظام. تهران.
- آتال، یوگش و اوین، الس (۱۳۷۸). فقر و مشارکت در جامعه مدنی. ترجمه‌ی ایرج پاد؛ تهران: انتشارات سروش
- آذر، عادل، مؤمنی، منصور (۱۳۷۵). آمار و کاربرد آن در مدیریت، جلد اول، انتشارات سمت، تهران.
- آنگر، ریشارد و قاضی م فاروق (۱۳۶۴). «جمعیت و توسعه اجتماعی - اقتصادی: یک چشم‌انداز جدید». ترجمه تقی طاهری. وزارت برنامه و بودجه. تهران.
- بابایی، رضا؛ همتی، محمد (۱۳۸۹). اولویت‌بندی عوامل موثر در ارزیابی و انتخاب فناوری اطلاعات با رویکردی جدید. چهارمین کنفرانس مدیریت فناوری ایران، تهران.
- باری، نورمن (۱۳۸۰). رفاه اجتماعی؛ ترجمه‌ی اکبر میرحسینی و مرتضی نوربخش؛ تهران: سمت
- بخارایی، احمد (۱۳۸۰). «نگاه خرد و کلان به توسعه اجتماعی». در مجموعه مقالات همایش توسعه اجتماعی. شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. تهران.
- البرزی دعوتی؛ هادی، نصراللهی (۱۳۹۹). تحلیل روندها و پیش‌بینی‌های مؤثر بر خبر صداوسیما در ۵ سال آینده. پژوهش‌های ارتباطی، ۲۵(۹۴)، ۱۰۳-۱۲۷.
- برگر، پیتر و هانتینگتون، ساموئل (۱۳۸۴). چند جهانی شدن: گوناگونی فرهنگی در جهان کنونی؛ ترجمه علی کمالی و لادن کیان‌مهر؛ تهران: روزنه.

- بیات، مجتبی ولی الله رستمعلی زاده (۱۳۸۸). «ادبیات نظری توسعه اجتماعی». کمیته مطالعات راهبردی و فرهنگی اجتماعی، مرکز مطالعات راهبردی و برنامه‌ریزی شهر تهران. تهران.
- پیران، پرویز (۱۳۸۲). «توسعه اجتماعی و چالش‌های پیش رو». نشریه فرهنگ و پژوهش. - تهران.
- پیران، پرویز (۱۳۸۲). «سیاست اجتماعی، توسعه اجتماعی و ضرورت آن در ایران (نقد و بررسی سند کپنهاک)». فصلنامه رفاه اجتماعی. شماره ۱۰. ویژه نامه سیاست اجتماعی. تهران.
- تقی‌زاده، محمود (۱۳۶۹). برنامه‌ریزی اقتصادی - اجتماعی. تهران: گستره
- تودارو، مایکل (۱۳۶۳). برنامه‌ریزی توسعه؛ مدل‌ها و روش‌ها؛ ترجمه‌ی عباس عرب‌مازار؛ تهران: سازمان برنامه و بودجه.
- جاکبز، گری و هارلن کلوند (۱۳۸۷). «ابعاد نظریه توسعه اجتماعی». ترجمه مریم صافی. در: توسعه اجتماعی. پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی. تهران.
- ذکایی، محمدسعید. (۱۳۸۳). نظریه و روش در تحقیقات اجتماعی. فصلنامه علوم اجتماعی. شماره ۱۷.
- راغفر، حسین (۱۳۸۴). «فقر و ساختار قدرت در ایران»؛ در: فصلنامه رفاه اجتماعی. سال چهارم. شماره ۱۷. ص ۲۴۹-۲۸۷.
- ریتزر، جورج (۱۳۷۹). نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر؛ ترجمه محسن ثلاثی؛ چاپ چهارم؛ تهران: علمی
- شکرخواه، یونس؛ سیدفرید قاسمی (۱۳۹۰). تاریخ مطبوعات ایران: به انضمام پیشینه مطبوعات جهان. انتشارات ثانیه.
- شورای عالی انقلاب فرهنگی و علمی (۱۳۸۲). ارزیابی علم و فناوری در جمهوری اسلامی ایران: اولین ارزیابی کلان، تهران، هیئت نظارت و ارزیابی فرهنگی و علمی شورای عالی انقلاب فرهنگی.

- طباطبائی، سید حبیب، فاتح راد، مهدی، شجاعی، سید محمد حسین و سلطان زاده، جواد (۱۳۹۱). ارزیابی سیاست‌های علم، فناوری و نوآوری، انتشارات مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، تهران.
- فراستخواه، مقصود، (۱۳۹۷). روش تحقیق کیفی در علوم اجتماعی (با تاکید بر نظریه برپایه) گراند تئوری GTM، موسسه انتشارات آگاه، تهران.
- قاضی نوری سپهر، (۱۳۸۱). سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی علم و فناوری، کمیته مطالعات سیاست نانو تکنولوژی دفتر همکاری‌های فناوری ریاست جمهوری با همکاری نشر آتنا، چاپ اول شهریور ۱۳۸۱.
- گلن، سی؛ گوردون، تئودورجی (۱۳۹۳). دلفی روشی نظام‌مند برای تضارب آرا در مورد آینده، ترجمه مرضیه فخرایی و مرضیه کیقبادی، هنر نهم، ۲ (۱).
- مرکز صنایع نوین وزارت صنایع و معادن (۱۳۸۳). پروژه مطالعاتی شناسایی نهادهای سیاست‌گذار و پشتیبان صنایع فناوری پیشرفته در ایران، گزارش چهارم: چالش‌های موجود در زمینه سیاست‌گذاری فناوری‌های نوظهور در ایران.
- مومنی، فرشاد (۱۳۸۰). «نسبت توسعه اجتماعی با عدالت اجتماعی». در مجموعه مقالات همایش توسعه اجتماعی. شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. تهران.
- مهدیخانی، علیرضا (۱۳۸۰). مروری اجمالی بر توسعه سیاسی و اقتصادی؛ تهران: آرون.
- Creswell, J. W. (2002). Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative (pp. 146-166). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Emery, E. (1972). The press and America: An interpretative history of the mass media.
- Bell, D. (1969). The idea of a social report. The Public Interest, 15, 72.
- Mpmeni, F., & Masoudi, S. (2015). Tacit Knowledge and Endogenous Technological Transfer in Iran. Public Policy, 1(3), 99-119.

تاریخ برگزاری: ۲۴ اسفند ماه ۱۴۰۰

آینده مشاغل و فناوری‌های حوزه مطبوعات

سلسله نشست های علمی آینده مشاغل و مشاغل آینده

معاونت آموزش و کارآفرینی

با تشکر از حسن توجه شما